

Aggarps kvarn

Svedala socken

Svedala kommun

Malmöhus län

Dokumentering av renovering hösten 1994

Svedala 1994-12-13 Erik Nordström

I augusti 1994 startades en omfattande renovering av Aggarps kvarn. Denna renovering var mycket välbehövlig eftersom kvarnen var svårt angripen av röta, både i täckbräderna under pappen och i bärande delar (foto 2,3). Orsaken till rötskadorna var att pappen var i så dåligt skick att det regnade in - särskilt på sidorna åt öster, sydöst, söder, sydväst och väster. Speciellt ståndaren åt västsydväst och fotträet under denna hade så svåra skador att de sjunkit ihop (foto 4) med följd att vridbanan sjunkit 12 cm vid detta ställe. Detta i sin tur medförde att hättan lutade åt västsydväst. En av anledningarna till pappens dåliga kondition var bristande underhåll med felaktigt material. En annan anledning var att kryssen och tvärträna mellan ståndarna vid en tidigare renovering ersatts med virke av för klen dimension och monterats på felaktigt sätt så att ingen stabiliserande funktion erhöles. Detta medförde att när det blåste rörde sig hela underlaget med följd att pappspikens huvud drogs igenom pappen och hål uppstod (foto 5).

Som första underlag för renoveringen låg en besiktning utförd av kvarnbyggare Lennart Nilsson, Helsingborg (bil.1). Denna besiktning kompletterad med senare upptäckta defekter resulterade i en anbudsförfrågan/arbetsbeskrivning (bil.2) som lämnades ut till ett antal tilltänkta entreprenörer. Vid genomgång av anbudet bestämdes att Ottosson & Hall Byggnads AB i Svedala skulle få uppdraget.

För att komplettera de av Tekniska nämnden avsatta pengarna söktes anslag från Länsstyrelsens Kulturmiljövårdsenhet som beviljade ett bidrag mot att arbetet utfördes enligt deras anvisningar (bil.3). Länsstyrelsens arkitekt Frank Matl överlämnade en rapport (bil.4) med kommentarer till arbetsbeskrivningen där bland annat en del av de föreslagna förenklade åtgärderna ersatts med metoder som mera anslöt sig till det ursprungliga byggsättet samt att materialvalet följer originalet. Likaså borde pappen ersättas med en typ som överensstämmer med den som funnits från början. Vid besiktning på plats påpekade Matl även att cementklumparna som de tidigare utbytta ståndarna i östsydost, sydsydost samt sydsydväst stod i (foto 6) måste tas bort och ersättas med hela fotträna och att ståndarna förlängs och tappas i fotträna. Ävenså måste cementgjutningen mellan fotträna och ytterväggarna tas bort och ersättas

med kalkbruk på alla sidor. Vidare bestämdes att dörren till segelbanan flyttas från södra till östra sidan så som det varit från början enligt gamla foton. Matl överlämnade detaljritningar som visade hur olika skarvar skulle utföras (bil.5).

Arbetena startade den 9/8-94 med att papp och bräder på sidorna väster, sydväst, söder, sydöst och öster togs bort. För att de ståndare som skulle lossas från underlaget inte skulle pressas ut, hölls de samman av vajrar som spändes diagonalt inuti möllan. De ståndare som skulle åtgärdas lyftes med domkrafter som stämpades under från marknivå och bar på järnkonsoler bultade på ståndarna (foto 7). Efter hand lyckades det att lyfta ståndarna så mycket att vridbanan kom i våg.

Cementklumpar och skadade fotträn togs bort efter hand. Segelbanebjälkarnas ankarjärn som gick igenom fotträna måste kapas för att dessa skulle kunna tas bort. Nya bultar svetsades till de kvarsittande delarna av ankarjärnen när de nya fotträna kommit på plats. Nya fotträn av ek, 8x10", som tappades i varandra i hörnen enligt originalutförandet lades i en bädd av kalkbruk. Det var ett komplicerat arbete att byta dessa fottän eftersom det var att arbeta i omvänd ordning mot när kvarnen byggdes. För att över huvud taget kunna lägga i de åt väster och öster, vilka ansluter till de gamla som låg kvar, måste dessa skarvas mittpå. Skarven fixerades med ekdymlingar.

Den undre delen (ca 5 m) av ståndare västsydväst togs bort och ny del av fur, 10x10", skarvades i. Den fästes med tapp ner i fotträet enligt original. Skarven till kvarvarande delen av ståndaren pluggades med ekdymlingar (foto 8). De tidigare utbytta ståndarna fick nya "fötter" av lärk, 8x8", med tapp ner i fotträet och fästes till ståndarna med ekdymlingar och plattjärn (bil.5 sid.1) (foto 9).

De felaktiga kryssen och tvärträna byttes mot nya av lärk och fur, 6x6", och fälldes in i ståndarna enligt originalutförandet (foto 10).

De rötskadade och felaktiga bjälkarna på broloftet ersattes med nya av lärk, 8x8". En byttes helt igenom och tappades i bärlinan vid trappan. De övriga skarvades på friskt virke där skarven pluggades med ekdymlingar (foto 11). De nya bjälkarna som ansluter till ståndarna tappades i dessa enligt ursprungligt utförande. De bjälkar som ansluter till kryssen fästes till dessa med ekdymlingar från utsidan.

Ej utbytta bjälkar som ansluter till de tidigare ersatta ståndarna försågs med lösa tappar i förbindningen med ståndarna. Tapparna fästes med ekdymlingar i bjälkarna (bil.5 sid.2)(foto 12). Samtliga bjälkar som ansluter till de tidigare utbytta ståndarna försågs med nytillverkade ankarjärn enligt ursprunglig modell, eftersom de gamla inte återmonterats då ståndarna byttes (foto 13). Mellan bjälkar och tidigare utbytta ståndare monterades snedsträvor av lärk, 8x8", som tappades i bjälkar och ståndare enligt ursprungligt utförande.

Under arbetets gång konstaterades att även övre delarna av ståndarna i västsydväst och västnordväst var ruttna och måste bytas. På den i västsydväst halvades i ny ytterdel av lärk, 5x10", på en längd av 2 meter. Den fästes med ekdymlingar. På den andra ersattes 3 meter med lärk, 10x10", (foto 14). Skarven fixerades med plattjärn och ekdymlingar (bil.5 sid.3,4). I samband med bytet av ståndaröverdelarna beslöts att även byta krysset i väster på hissloftet eftersom det var skadat. Nytt kryss av fur, 6x6", monterades.

Under de utbytta kryssen i sydöst och sydväst på broloftet monterades stolpar av fur, 5x5", ner till stenfoten.

Det bestämdes att två vid tidigare renovering iskarvade bjälkar, tryckinpregnerade 4x4", på kvarnloftet skulle bytas för att kunna montera ankarjärn till ståndarna. Nya bjälkar av lärk, 8x8", skarvades i och ankarjärn monterades.

Även krysset mot öster på broloftet hade vid förra renoveringen anslutits mot ståndare östsydöst utan att fällas in i denna. Därför beslöts att skarva i nya ändar av lärk, 6x6", som fälldes in i ståndaren enligt originalutförandet. Skarvarna låstes med ekdymlingar.

För att komma åt att åtgärda de ruttna bjälkarna på sikteloftet måste en del av golvet på broloftet tas bort. På den undre bjälken halvades i 2 meter med lärk, 4x10". Fästes med ekdymlingar. De båda bjälkarna som går ut i södra muren kapades över den undre bjälken och nya delar av lärk, 8x8", halvades i och låstes med ekdymlingar. Förankringen mellan undre och övre bjälkarna gjordes enligt det ursprungliga sättet med genomgående bult.

Vid brädningen användes i första hand det som gick att återanvända av de nertagna bräderna. Men eftersom de flesta var mer eller

mindre rötskadade måste de kompletteras med nya spontade bräder av fur, 1x6". Hela bölet täcktes med underlagspapp SAP2500 som dubbelspikades dels längs vådernas kanter dels mitt på våderna. För att uppnå största möjliga täthet i fönsterkarmarna bestämdes att dessa skulle kläs med plåt från falsens insida och ut över underlagspappen.

När gamla pappen togs ner från hättan visade det sig att bräderna utan på väderhuset var totalt uppruttna och måste ersättas med nya (foto 15). Även papp och plåttäckning på väderhusets innergavel var svårt angripna och måste bytas liksom innergavelns brädklädsel. Hela innergaveln kläddes med plåt (foto 16). I underkanten lämnades en öppning mellan innergaveln och nedersta täckbrädan så att regnvatten som kommer in genom axelöppningen kan rinna ut.

Eftersom Matl inte lyckats få tag i någon leverantör av papp enligt det ursprungliga utförandet beslöts att använda SAP4800 från Trebolit samt att den behandlas med Trebolits Takmassa för att matta ner den blanka ytan. Ytterpappen helklistrades samt spikades i vådernas överkant. I hörnorna på bölet lades våderna omlott cirka 20 cm medan hörnorna på hättan fick 30 cm breda kappor som klistrades. För att erhålla maximal täthet mot vatteninträngning vid övre pappkanten på spiran täcktes skarven med en kon av plåt.

Som befarat visade det sig att inte bara däcksplankorna utan även räcket och ena bjälken på drejhjulsbalkongen hade svåra rötangrepp. Den skadade bjälken byttes mot en helt ny av ek, 6x6". Bjälkarna tjärrades. Nya däcksplankor av lärk, 1 1/4x7", lades. De skruvades på bjälkarna för att vara lätta att ta bort om det behöver göras något arbete på drejhjulsväxeln. Urtag gjordes i plankorna över smörjkopparna så att det går att komma åt att smörja lagren. Nytt räcke tillverkades av fur, 2x4", enligt den gamla modellen. Räcket skruvades fast ovan på däcksplankorna.

De dåliga fogarna på fotens utsida rensades ut och fogades om med hydrauliskt kalkbruk. Likaså ersattes nerfallen och lös puts utvändigt (foto 17), i porten (foto 18) och på sikteloftet med hydrauliskt kalkputs. Det utvändiga tegelvalvet över söderfönstret i porten var så illa reparerat under årens lopp att ett helt nytt valv måste muras upp (foto 19).

Som plansteg på muren utanför dörren till segelbanan lades en tillhuggen natursten där pappen går ut över stenen så att vatten inte kan rinna ner i foten (foto 20).

Det bestämdes att tipphörnorna inte skulle täckas med papp utan i stället strykas två gånger med Takmassa för att efterlikna den ursprungliga tjärade ytan.

Vitmålade ytor behandlades med vit Tranemo Äkta Linoljefärg. Gavelspetsarna ovanför fönstren målades med Tranemo Rödfärg. Övriga röda detaljer målades med Tranemo Interlin husröd.

Däcksplankorna på segelbanan togs bort och ersattes med helt nya av lärk, 1 1/4x4-9" (foto 21). Sju stycken bjälkar var så dåliga att de måste bytas mot nya av ek, 5x6". På ovansidan av samtliga bjälkar lades en remsa av papp, något bredare än bjälken, för att förhindra vatteninträngning uppifrån. För att komma åt att ytbehandla även däcksplankornas ändträ lämnades cirka 10 mm avstånd mellan plankorna i skarvarna. Hela räcket togs bort och nytt monterades enligt det tidigare utförandet. Lärk användes till samtliga delar. Stolparna har dimensionen 4x5", överliggaren 2x5" och plankorna 1 1/4x5". Urtag gjordes i stolparna för att de skulle få rätt lutning i förhållande till bjälkarna. Även på stolparnas ovanändar lades en pappremsa för att minska fuktangrepp.

Byggnadsentreprenör:

Ottosson & Hall Byggnads AB, Svedala

Underleverantörer:

Byggnadsställning	Skånska Ställnings AB, Malmö
Trävirke	Trulshäradsågen, Hörby
Smide	Ljungqvist & Blomberg, Svedala
Plåtarbete	Tommy Andersson Plåtslageri, Svedala
Kalkbruk	Bösarps Grus & Torrbruk, Skurup
Ekdymplingar	Ekdals Snickeri, Svedala
Papp	Trebolit, Trelleborg
Övrigt byggmaterial	Bygg Upp, Svedala

Framtida underhåll:

Papp:

Trebolit rekommenderar besiktning av Takmassan efter tio år och omstrykning vid behov.

Pappens livslängd är 30 år. Efter denna tid måste den bytas ut. Naturligtvis måste kontinuerlig tillsyn ske så att eventuella skador och läckage omedelbart kan åtgärdas.

Målade och tjärade ytor:

Ses över varje år och underhålls så att rötskador undviks.

Putsade ytor och fogar:

Ses över varje år och lagas vid behov.

Protokoll fört vid besiktning av Aggarps kvarn 93-09-20.

Närvarande:Lennart Nilsson Helsingborg kvarnkonsult
Erik Nordström Svedala

Syftet med besiktningen var att fastställa vilka underhålls- och reparationsåtgärder som primärt måste utföras för kvarnens vidmakthållande.

1. Eftersom det kommer in vatten varje gång det regnar och tjärstrykning två år i rad ej gjort någon nytta måste pappen bytas ut mot ny (förslagsvis Shingel eventuellt med underlagspapp). Detta gäller hela kvarnen alltså även hättan.
2. För att få bra underlag till ny papp bör den underliggande brädkläseln som torkat isär tas ner och åter sätts upp tätt, samt kompletteras där så erfordras.
Rötskadade bräder ersätts.
3. Fotträet under ståndare åt VSV har sjunkit så att en sättning på ungefär åtta cm har uppstått.Ståndaren måste lyftas upp och byggas under så att sättningen försvinner.
Dessutom har denna ståndare rötangrepp från basen till mitt på kvarnloftet.Den angripna delen måste ersättas med friskt trä.
4. De bjälkar som ansluter till de utbytta ståndarna förankras i dessa antingen med genomgående bult eller med en järnkonsol.
"Bjälkar" av plankkonstruktion ersätts med massiva av rätt dimension.
5. Kryss och snedsträvor mellan de utbytta ståndarna ersätts med kraftigare av samma konstruktion och utförande som de ursprungliga.Förankras ordentligt i ståndarna
6. Snedsträvor mellan bjälkar och utbytta ståndare monteras.Utförande enligt de ursprungliga.Rötskadade och felaktiga snedsträvor byts ut.Förankras ordentligt.

7. Infästning i utbytta ståndare av bjälkar som bär upp stående axeln riktas upp och förstärks så att stjärnhjulet kommer i rätt höjd.
8. Väggar vid dörren till segelbanan är uppruttna i nederkanten och måste bytas.
Fotträet under dörren är rötskadat och bör åtgärdas.
För att förhindra fortsatt rötangrepp måste utvändig tätning göras så att regnvatten inte kan komma in.
9. Under bölets fot monteras anordning som leder bort regnvattnet från stenfoten.
10. Bjälkar till drejhjulsbalkongen kontrolleras med avseende på rötskador i samband med att hättan kläs om.
Balkongen behöver nya däcksbräder och nytt räcke.

Dessutom noteras åtgärder som inte är lika akuta men ändå snarast måste åtgärdas.

11. Vingarna besiktigas (förslagsvis till våren när de torkat), angripet trä byts ut, grönmögel avlägsnas varefter de inpregneras.
12. På segelbanan byts rötskadade bjälkar, snedsträvor, däcksplankor, räcketts stolpar och plankor. Allt inpregneras och ytbehandlas.
13. Anordningar som hindrar regnvatten att rinna från överliggande konstruktioner ner i stenfoten monteras.
14. Rötskadade och felaktiga bjälkar i stenfoten byts ut.
15. Fuktskadad och lös puts invändigt i stenfoten avlägsnas och ersätts med ny.

Träden till det virke som skall användas fälls under perioden december-februari, d.v.s. före savstigningen, och får torka barkat utomhus.

Lennart Nilsson kan ombesörja kontakt med byggnadsfirma för kostnadsberäkning.

Lennart Nilsson kan även åtaga sig att biträda med råd och kontroll under arbetets gång.

Svedala 93-09-20

Lennart Nilsson
Åkergatan 13
253 73 Helsingborg
tel.042/223315

Vid protokollet

Erik Nordström
Peter Malmgrens väg 8
233 42 Svedala
tel.bost.040/404285
arb.040/226176 (0630-1500)

Datum
1994-03-18

Vår bet

Er bet

Nämnd, förvaltning, avdelning
Tekniska förvaltningen
Tjänsteställe/handläggare
TG/MCh
Direkttelefon
040 - 40 82 30

Anbud Aggarps kvarn, Svedala

Aggarps kvarn är en av Svedala kommuns främsta kulturbyggnader, som måste bevaras för framtiden.

Besiktning har utförts under vintern 1993-1994 och man har konstaterat att genomgripande renovering erfordras. Omfattning av arbeten följer här nedan.

Vi har valt ut en del byggnadsföretag som ges tillfälle att inkomma med anbud varav Ni är en av de utvalda. För arbetena gäller villkor som redovisas nedan.

Arbetsbeskrivning: (särskilt besiktningsprotokoll bifogas)

3. All gammal papp avlägsnas
4. Bräderna tas ner på sidorna O, SO, S, SV och V. Eventuellt behöver de åt O på broloftet och V på hissloftet ej tas ner. Tas ner på sådant sätt att de som är friska kan återanvändas
5. Samtliga pappspik tas bort från de bräder som sitter kvar och de nertagna som återanvänds (ia)
6. De felaktiga kryssen tas bort, 4 på broloftet, 4 på kvarnloftet och 4 på hissloftet
7. Stommen lyfts så att vridkransen blir i våg
8. Rötskadat fotträ under ståndare VSV avlägsnas och friskt virke (ek 8x10) skarvas i (ev. samma lösning som vid de utbytta ståndarna med cement)
9. Rötskadad del av ståndare VSV tas bort, ca 5m, och skarvas i med friskt virke (10x10 alt. 5x10).
10. Övriga ståndare som lättat vid lyftningen byggs under.
11. Dörr med infattning till segelbanan tas ner. Rötskadat fotträ tas bort och skarvas i med friskt virke (ek 8x10)

12. Ny dörrinfattning tillverkas och monteras. Konstruktionen görs så att det inte regnar in i fortsättningen.
13. De borttagna kryssen ersätts med nya (6x6) enligt de ursprungliga. Monteras utifrån, tappas i ståndarna enligt de ursprungliga eller montering av järnkonsol. Totalt 12 st. Eventuellt måste 2 st "stolpar" (5x5) under kryssen på broloftet bytas.
14. Tidigare utbytta, för klena och skurvade, "tvärreglar" tas bort (5 st på kvarnloftet, 4 st på hissloftet) och ersätts med nya (6x6). Monteras utifrån, tappas i ståndarna enligt de ursprungliga eller montering på järnkonsol.
15. "Bjälkar" av plankkonstruktion tas bort och istället skarvas i med rätt dimension (8x8) 4 st på broloftet.
16. Bjälkarnas infästning i de utbytta ståndarna förstärks antingen med genomgående bult eller järnkonsoler som bultas fast. (4 st på broloft, 3 st på kvarnloft, 4 st på hissloft).
17. Snedsträvor (8x8) monteras mellan bjälkar och utbytta ståndare. Tappas enligt de ursprungliga eller montering på järnkonsol. (4 st på broloftet, 2 st på hissloftet).
18. Infästning av bjälkarna som bär upp stjärnhjulsbron i utbytt ståndare, korrigeras så att den ligger i våg. Infästningen förstärks med genomgående bult eller järnkonsol som bultas. Nya snedsträvor (8x8) monteras (2 st).
19. Ev. rötskadade fönsterinfattningar ersätts med nya.
20. Täckbräderna monteras tillbaka, kompletteras där så erfordras (1x6-7 spontade). Även övriga sidor kontrolleras.
21. Räcke och däcksplankor på drejhjulsbalkongen tas ner. Kolla om bjälkarna är friska, byt om så erfordras, annars impregnera de gamla. Nya däcksplankor av tryckimpregnerat virke läggs (1½ x 4). Tänk på att göra öppning så att man kommer åt att smörja lagren. Montera tillbaka räcket om det är friskt annars tillverkas nytt.
22. Bräderna runt axelhålet på hättan justeras och fixeras så att bultarna på vingen inte tar i. Byt ut om de är rötskadade. Eventuellt monteras anordning som leder bort regnvatten från väderbjörnen.

23. Allt målat och impregnerat trä ovan segelbanan (förutom vingarna) skrapas och målas respektive impregneras (fönster, spira, kula, gesims, balkongräcke osv). Behandlas med oljefärg respektive trätjära/linolja/terpentin.
24. Takrännor, hängrännor, fotplåt och stuprör uppsättes för vattenavrinning i nederkant böle mot stenfot. Avrinning i de 4 hörnen enligt bilaga 2.
25. Ny papp läggs enligt bilaga 2. Monteras överlappande 20 cm i hörnen. På hättan börjas baktill och gå framåt på båda sidor så att sista våden kommer mitt fram. På bölet börjas i Ö och gå framåt på båda sidor så att sista våden kommer i V.
26. Fönster åtgärdas så att det inte regnar in mellan karm och båge.
27. Gammal papp på tipphörnorna tas bort. Ny papp enligt bilaga 2 svart monteras (klistras) och avgränsas i sidorna antingen med uppvikt plåtkant eller trekantslist under pappen så att vatten inte kan rinna ner på stenväggen. Spetsen nertill avslutas med en ränna av plåt som mynnar i ett stuprör.
28. Vid södra fönstret på sikteloftet tätas utvändigt så att det inte regnar in. Invändigt avlägsnas lös puts i fönsternichen och putsas om (nätas).

Vingarna

Pkt 29 -32 ingår ej i entreprenaden eventuellt tillkommande arbete.

29. Vingarna kontrolleras.
30. Byt eventuell rötskadat virke.
31. Borsta alternativ tvätta bort mossor och alger.
32. Grundimpregnera med rå linolja/terpentin och slutbehandla med dalbränd trätjära/rå linolja/terpentin.

Segelbanan

33. Tag bort räcke och däcksplankor.
34. Byt ut rötskadade bjälkar och snedsträvor (tryckimpregnerat).
35. Impregnera bjälkar och snedsträvor (trätjära/linolja/terpentin).

- 36. Lägg nya däcksplankor (1½ x 7-9 tryckimpregnerat).
- 37. Sätt upp nytt räcke (tryckimpregnerat) målas även på ändträ (oljefärg).
- 38. Montera kragar på snedsträvorna för att hindra vatten från att rinna ner i foten.

Sikteloftet

- 39. Tag bort bjälkar som går ut i S väggen (en rötskadad och en av plankor) och skarva i nya friska (8x8).
- 40. Tag bort rötskadad del av bjälke och fäll in en ny bit (5x10).
- 41. Tag bort lös puts och ersätt med ny (näta om nödvändigt). Kalkputs ska användas vid reparation.

Porten

- 42. Tag bort lös puts.
- 43. Tag bort alg och mögelangrepp.
- 44. Ersätt med ny puts (näta om nödvändigt). Ny puts se 41.

Fot utvändigt

- 45. Algangrepp tas bort.
- 46. Fogar lagas. Ny puts se pkt 41.
- 47. Lös puts tas bort och ersätts med ny (nät där så erfordras). Se pkt 41.
- 48. Utbyte av underlag (tegelsten) segelbanans snedsträvor.

För arbetena gäller AB92.

Särskilt uttorkat och godkänt virke får användas

Företag som anlitas ska använda arbetskraft genom arbetsförmedlingen för att utnyttja den s k "1000 kronan".
Kontaktman på arbetsförmedlingen är Christer Karlsson,
tfn 040 - 40 40 85.

Visning av kvarnen hålls onsdag den 23 mars,
kl. 14.00 - 16.00, samt torsdag den 24 mars,
kl. 14.00 - 16.00.

Arbetet ska utföras under sommaren och vara slutförda
1 september 1994

Förfrågningar besvaras av Tommy Gustlin, tfn 040 - 40 82 30.

Anbud på denna renovering ska vara Svedala kommun, tekniska förvaltningen, kommunhuset, 233 80 SVEDALA, tillhanda senast 1994-04-15. Kuvertet ska märkas " Anbud renovering Aggarps kvarn".

Med vänlig hälsning

Tekniska förvaltningen

Tommy Gustlin
Fastighetsingenjör

Svedala kommun 94 06 23
Kulturavdelningen
Kommunhuset
233 80 SVEDALA

93.109 299

Bidrag till restaurering av Aggarps kvarn, Aggarp 1:66,
Svedala sn, Svedala kn

Ni har den 16 maj 1994 ansökt om statsbidrag till restaurering av Aggarps holländarmölla.

Aggarps kvarn byggdes 1896 som ersättning för en året innan nedbrunnen stubbamölla. Den var i drift fram till 1951 och drevs under de senare åren förutom av vindkraft med tändkulemotor. Den intilliggande mjölnarbostaden med tillhörande trädgård renoverades 1988 i samråd med länsantikvarien.

Kvarnen och mjölnarbostaden har lokalhistorisk betydelse och utnyttjas i såväl skolundervisning som av studiecirk-
lar med anknytning till miljön och för kulturarrangemang. Svedala kommun har den 8 juni 1994 antagit bevaringsprogram för Svedala kommun, i vilket Aggarps kvarn upptagits som värdefull byggnad.

Totalkostnaden för restaurering av kvarnen har beräknats till 600.000 kronor. Svedala kommun har reserverat 300.000 kronor för ändamålet.

Arbetet skall påbörjas omgående.

BESLUT

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 5§ förordningen (1993:379) om bidrag till kulturmiljövård att lämna bidrag till restaureringen av Aggarps kvarn med högst 300.000 kronor.

VILLKOR

Arbetskraften skall godkännas av arbetsförmedlingen.

Arbetet skall utföras i samråd med länsantikvarien.

Foto av kvarnen, helhetsbilder och detaljbilder före resp efter arbetets utförande, skall översändas till länsantikvarien.

Restaureringen skall vara slutförd senast den 30 juni 1995.

Länsantikvarien skall göra antikvarisk slutbesiktning.

Ni får rekvirera bidraget från Länsstyrelsen så snart arbetena har slutförts och slutbesiktigats, dock senast den 30 juni 1995. Till rekvisitionen skall fogas verifikationer för bidragsgrundande kostnader.

Om rekvisitionen inte har inkommit till Länsstyrelsen senast ovan angivna dag och Ni inte heller senast samma dag skriftligen har begärt, och därefter beviljats, anstånd med rekvisitionen, förfaller bidragsbeslutet. Ni har i sådant fall inte längre rätt till det beslutade bidraget.

Beslutet får inte överklagas.

Carin Bunte

Inger Strömberg

Sändlista

Riksantikvarieämbetet
Lars Lundin, Länsarbetsnämnden
Stadsark, Svedala kommun
Kulturmiljöenheten

1994-07-19

222-9683/94

-07. 2

Svedala kommun
Tekniska förvaltningen
Att: Tommy Gustlin
233 80 SVEDALA

Angående renovering av Aggarps kvarn, Aggarp 1:66, Svedala socken, Svedala kommun.

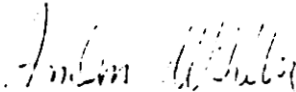
Väderkvarnen med sin mjölnarbostad är en av den skånska spannmålsproducerande slättbygdens karaktärsbyggnader. Den har präglat landskapsbilden sedan mitten av 1700-talet. De idag återstående kvarnarna har ett mycket stort kulturhistoriskt värde.

Länsstyrelsen har i beslut 1994-06-16 beviljat ett bidrag till restaureringen av Aggarps kvarn. Bidraget är förenat med vissa villkor bl a att arbetet skall utföras i samråd med länsantikvarien.

Den översända arbetsbeskrivningen har granskats och av medsänd bilaga framgår Länsstyrelsens synpunkter.

Mot bakgrund av kvarnens stora kulturhistoriska värde är det av största vikt att traditionella material och metoder används vid renoveringen.

Länsstyrelsen har för avsikt att följa upp arbetet på platsen och bl a delta i byggmöten. Ni bör kontakta Länsstyrelsen i god tid innan arbetena påbörjas.

Anders Wihlborg

Bilaga
synpunkter på arbetsbeskrivning 1994-03-18

AW/CADOK/BI-SV-AG.MED/222-9683/94

Synpunkter på arbetsbeskrivningen för renovering av Aggarps kvarn

Allmänt

Med anledning av möllans, från kulturhistorisk synpunkt, mycket höga värde som representant för en mycket värdefull och kunskapskrävande men sedan länge utdöd byggnadstradition är det ytterst viktigt att vid renoveringen av sådana objekt dess forna skick återställes med samma hantverksmetoder och material som användes när byggnaden uppfördes. Från byggnadstraditionssynpunkt är det också mycket viktigt att anslutnings- och infästningsdetaljer är utförda på samma sätt som ursprungliga. Den traditionella möllekonstruktionen är såpass stabil, säker och beprövad att inga moderna förstärkningar och förbättringar behövs. Det är bara i undantagsfall, om vissa infästningsdelar är försvagade, som en eventuell förstärkning kan godkännas.

Moderna material såsom KC-bruk, syntetiska färger eller liknande får inte användas.

Med anledning av detta anser Länsstyrelsen att Trebolits SAP4800 är olämplig som ersättning för den ursprungliga pappen.

Undertecknad undersöker möjligheten att anskaffa en papptyp som liknar den befintliga och återkommer med närmare information om detta.

Synpunkter angående arbetsbeskrivning

Punkt 3-6. Inga anmärkningar.

7. Innan stommen lyfts upp behöver ståndarna hållas ihop med vajer eller liknande för att dessa inte skulle glida isär.
8. Röttskadat fotträ antingen skarvas eller utbytes mot friskt virke av samma träsort och dimensioner som befintligt. Skarvningsdetaljer skall godkännas av antikvarisk kontrollant. Gamla cementlagningar avlägsnas och lagas enligt som ovan.
9. Skarvstycke skall göras av samma träsort och dimensioner som befintliga ståndare.
10. Ståndare som lättat vid lyftningen byggs under med gråsten som muras med hydrauliskt kalkbruk.
11. Inga anmärkningar.
12. Inga anmärkningar.
13. De nya kryssen tappas i ståndarna enligt de ursprungliga. Montering på järnkonsoler godkänns inte av Länsstyrelsen.
14. De nya "tvärreglarna" tappas i ståndarna enligt de ursprungliga. Montering på järnkonsoler godkänns inte av Länsstyrelsen.
15. Inga anmärkningar. Skarvningen skall göras i samråd med antikvarisk kontrollant.
16. Bjälkarnas infästning i ståndarna behöver ej förstärkas varken med bult eller järnkonsoler. Den traditionella infästningen är beprövad och har fungerat på samtliga möllor utan anmärkningar.
17. Snedsträvor av samma dimensioner som ursprungliga tappas enligt de ursprungliga. Montering på järnkonsoler godkänns inte av Länsstyrelsen.

Punkt 18. Förstärkning av bjälkarnas infästning omotiverad.

19-20. Inga anmärkningar.

21. Nytt virke ej tryckimpregnerat. Impregneras på platsen med äkta linolja.

22. Det behövs ingen anordning för att leda bort regnvatten från väderbjörnen.

23. Inga anmärkningar.

24. Länsstyrelsen godkänner inte vattenavrinningsanordning i underkanten av bölle. Ursprungligen har det aldrig funnits en sådan och den behövs inte heller.

25-26. Inga anmärkningar.

27. Se anmärkning pkt 24. Ny papp läggs på samma sätt som ursprungligt.

28-33. Inga anmärkningar.

34. Nya bjälkar och snedsträvor göres av oimpregnerat virke. Impregneras på platsen med rå linolja.

35. Inga anmärkningar.

36. Nya däcksplankor av oimpregnerat virke. Impregneras på platsen med rå linolja.

37. Angående nytt virke se anmärkning pkt 36.

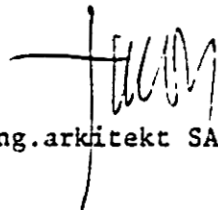
38. Det behövs inga kragar på snedsträvorna. Ursprungligen har det aldrig funnits något liknande. Det gör ingenting om vatten rinner på stensockeln.

39-44. I princip ingen anmärkning. Ny puts behöver inte nättas.

45. Det är onödigt att ta bort algangrepp om detta förekommer på stenyta. Det gör att möllan behåller sin ålderdomlig karaktär.

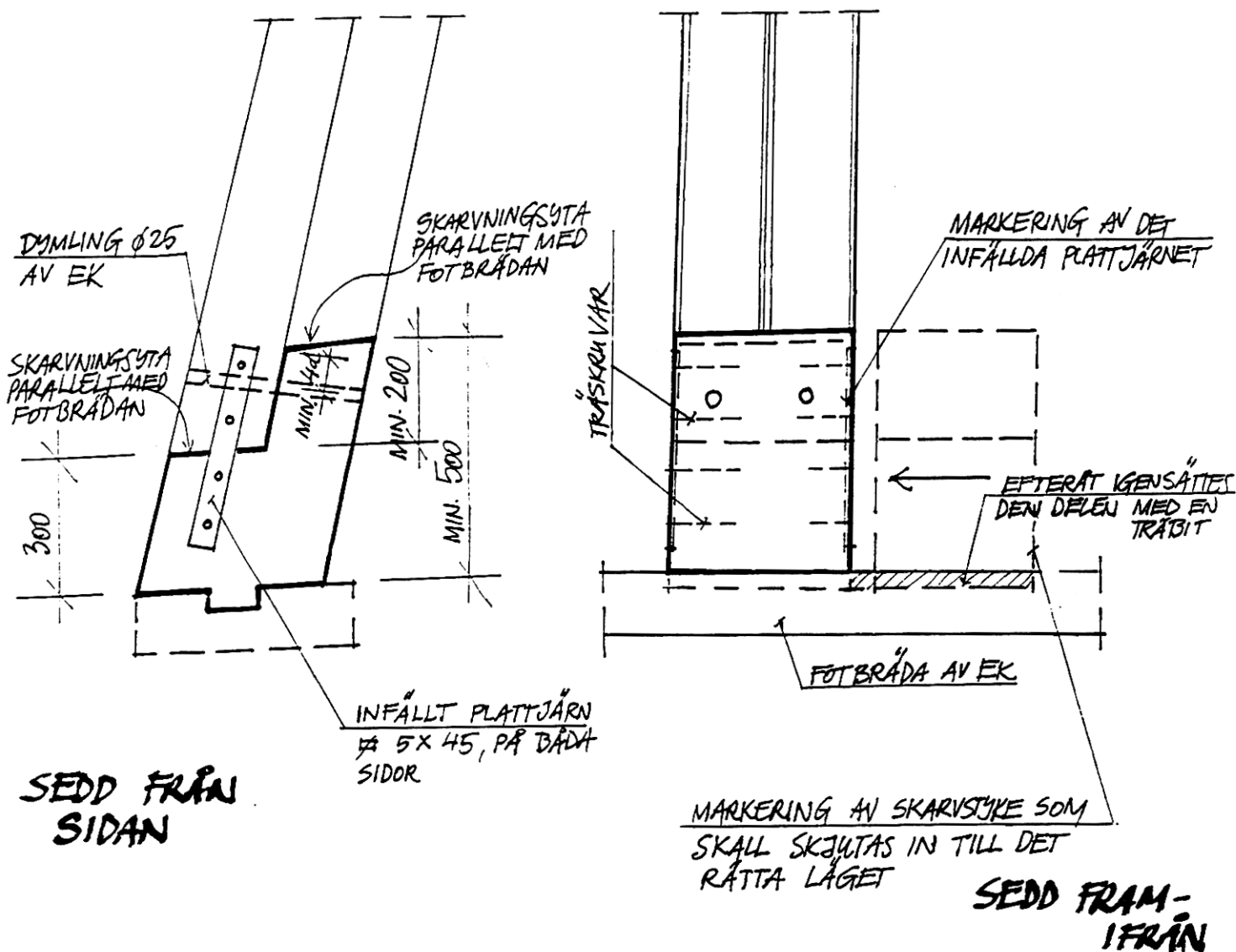
46-48. Se anmärkning pkt 39-44.

Malmö den 18 juli 1994

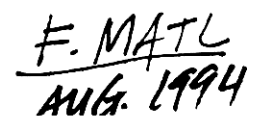
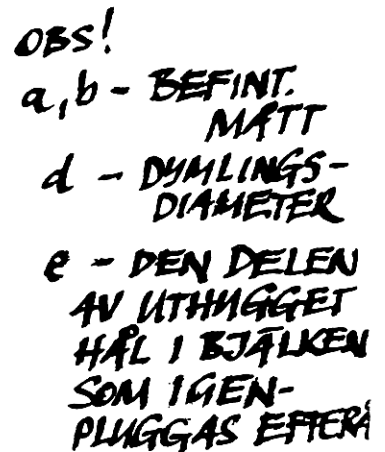
civ.ing.arkitekt SAR Frank Matl

SKARVNINGSDETALJER AV KOMPLETTERING AV STÄNDARNAS NEDERSTA DEL - SKISS

OBS! SKARVNINGSYTOR SKALL BEHANDLAS
MED TRÄTJÄRA

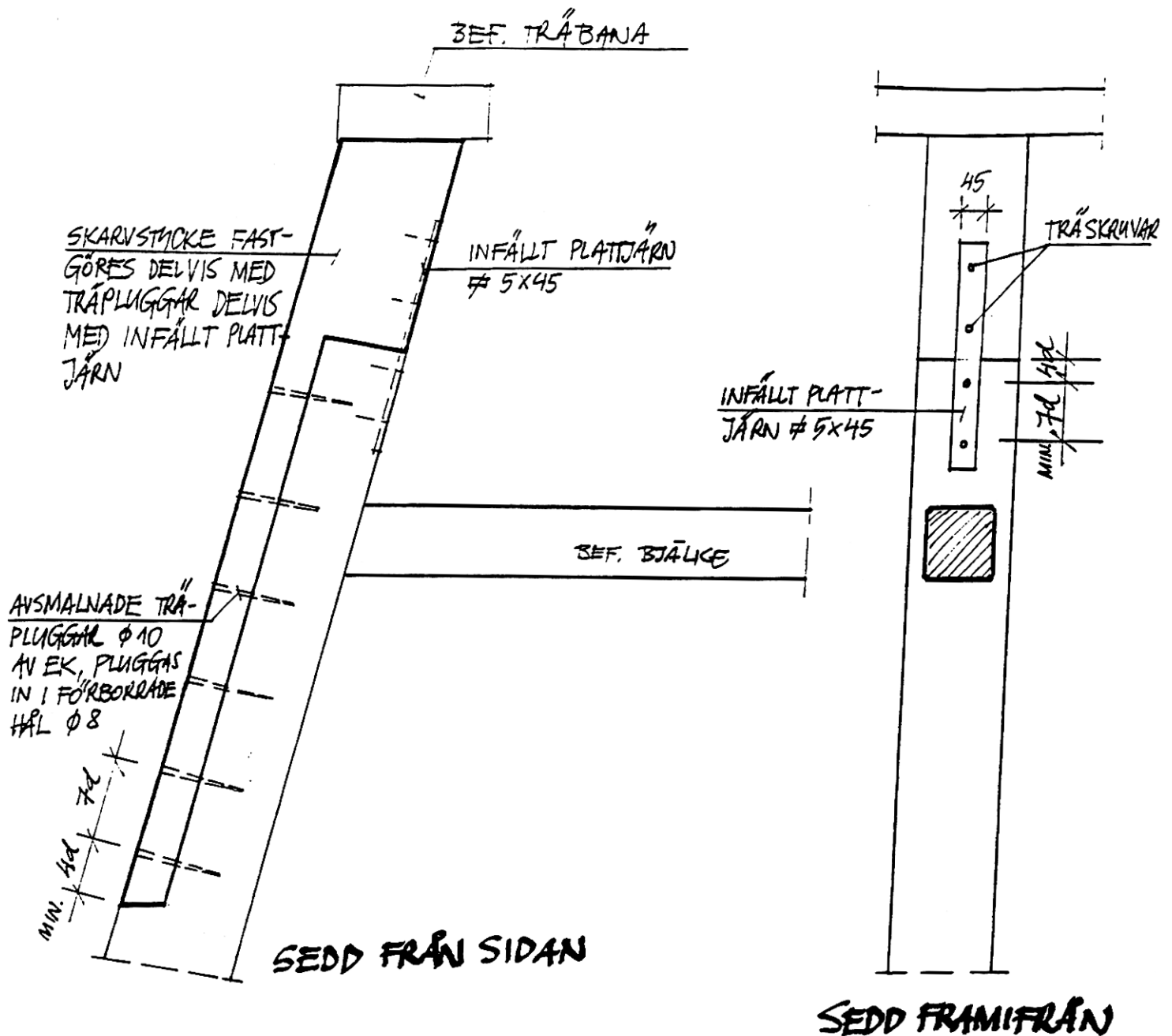
F. MATZ
AUG. 1994

SKARVNINGSDETALJ AV KOTSKADADE STÄNDARE (ÖVERSTA DELEN)

Bil. 5

Sid. 3

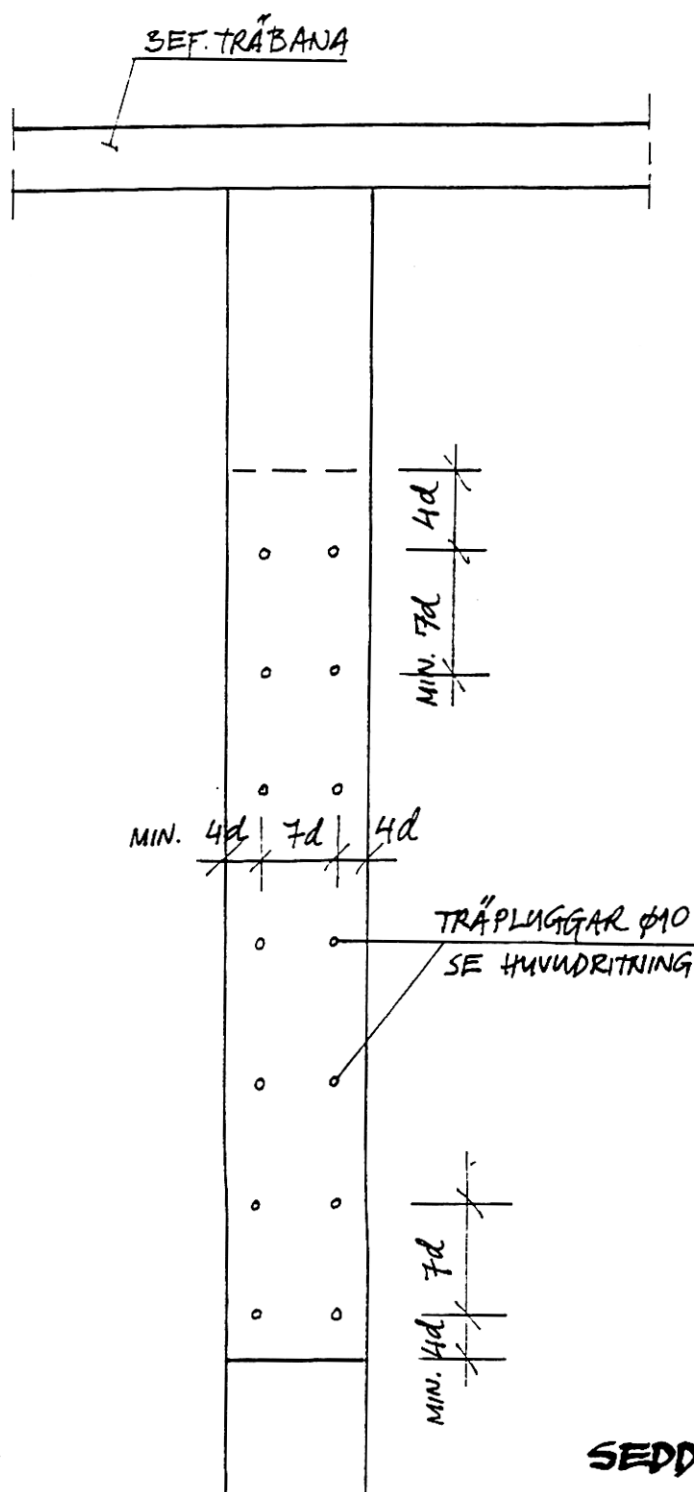

OBS! OM DEN BEFINTLIGA STÄNDAREN
ÄR INTAPPAD I TRÄBANAN SKALL
SKARVSTYCKET (MED TAPP) SKJUTAS
IN TILL DET RÄTTA LÅGET FRÅN
SIDAN. FÖR ATT GÖRA DET MÖJLIGT
FÖRLÄNGS DET BEFINTLIGA TAPP-
HÅLET OM SKARVSTYCKETS BREDD OCH
IGENSÄTTES EFTERÅT MED EN TRÄBIT.

F. MATZ
AUG. 1994

SKARVNINGSDETAILJ AV RÖTSKADADE STÄNDARE (ÖVERSTA DELEN), FÖRTS.

Bil. 5
Sid. 4

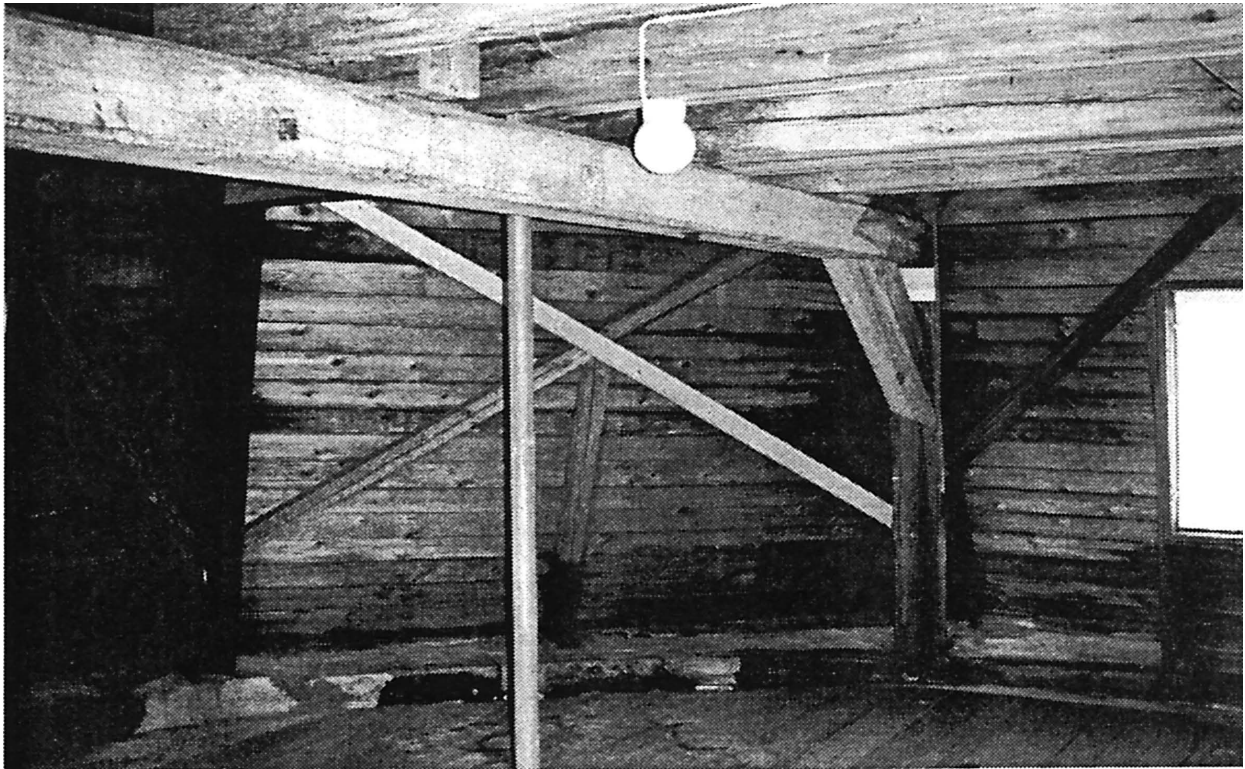
SEDD FRÅN UTSIDAN

OBS! SKARVYTOR SKALL BEHANDLAS
MED TRÄTJÄRA

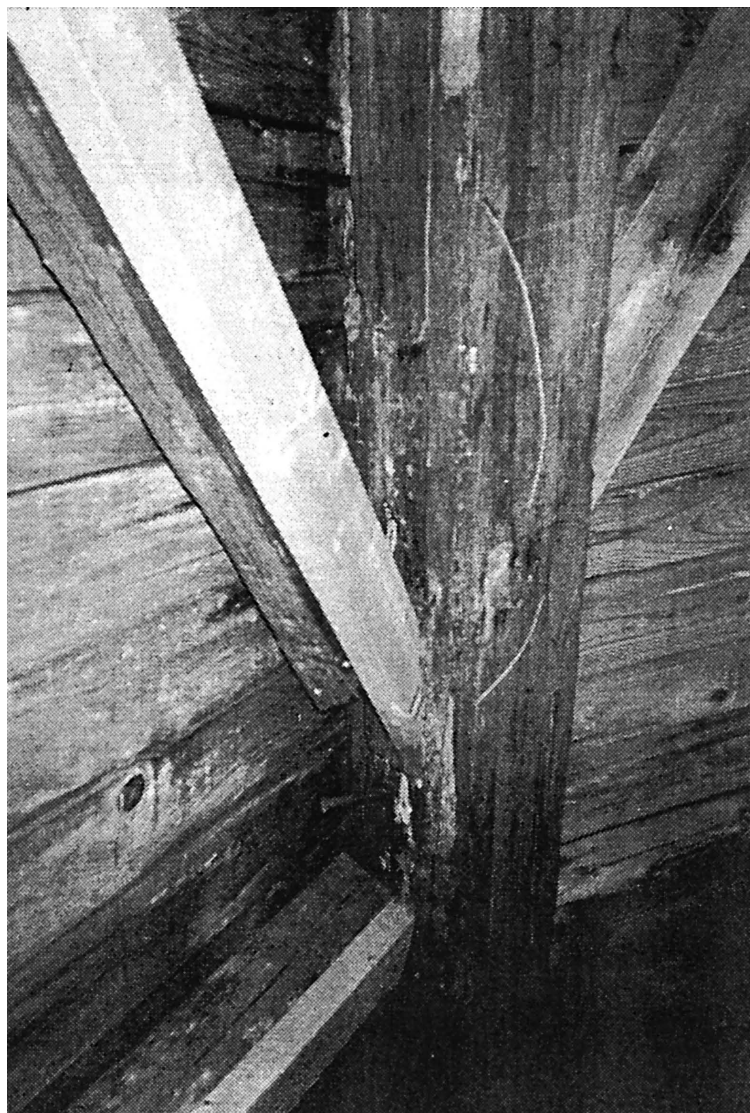
F. MATL
AUG. 1994

1. Före renoveringen

2. Rötskador i täckbräderna.

3. Rötskador i bärande delar

4. Ihopsjunktet fotträ under stående VSV.

5. Hål i pappen efter pappspiken

6. Cementklumpar som nedre stöd för ståndare samt cementfyllning mellan fotträ och yttervägg.

7. Lyftning av ståndare.

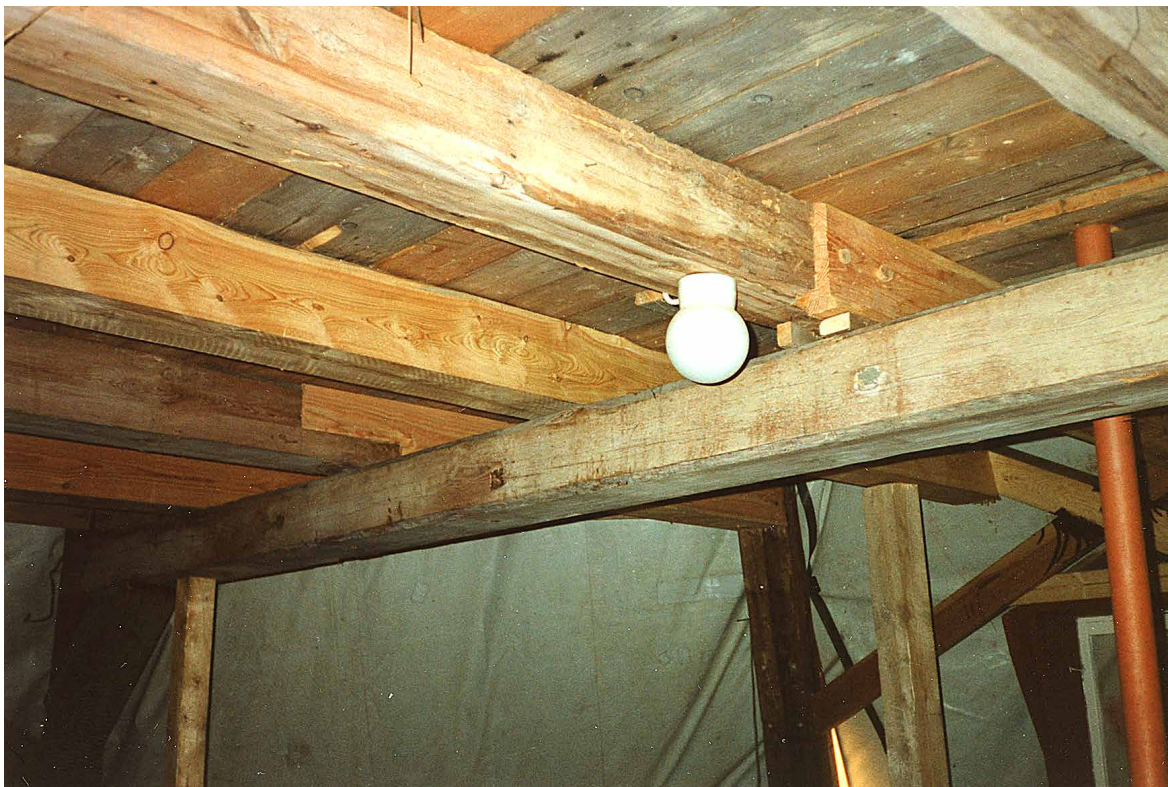
8. Ny underdel på ståndare VSV iskarvad

9. Nya fotträn samt nya "fötter" på ståndare.

10. Infällning av kryss i ståndare.

11. Iskarvning av nya bjälkar.

12. Lös tapp mellan bjälke och ståndare.

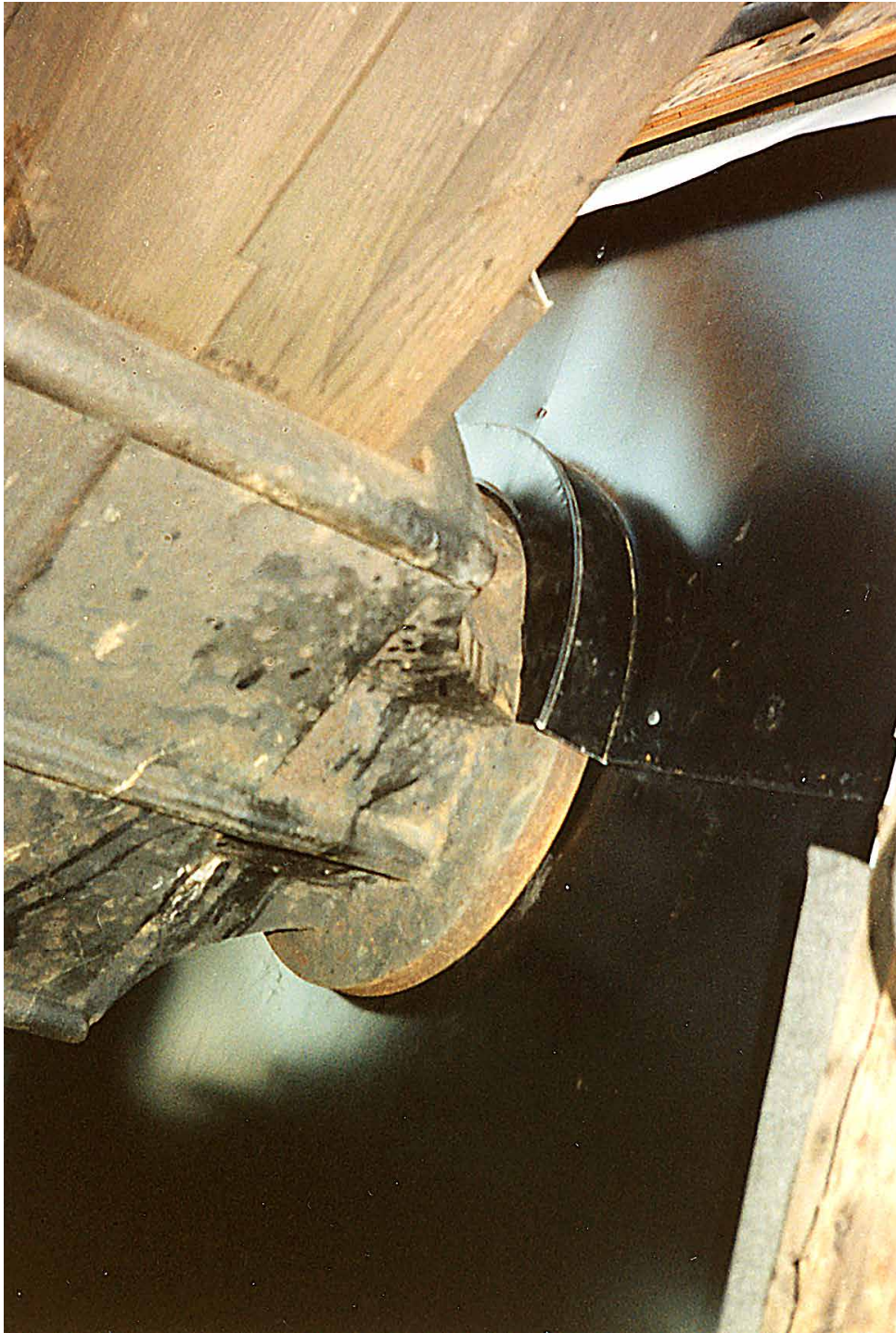
13. Ankarjärn mellan bjälke och Ståndare.

14. Ny överdel till ståndare VSV.

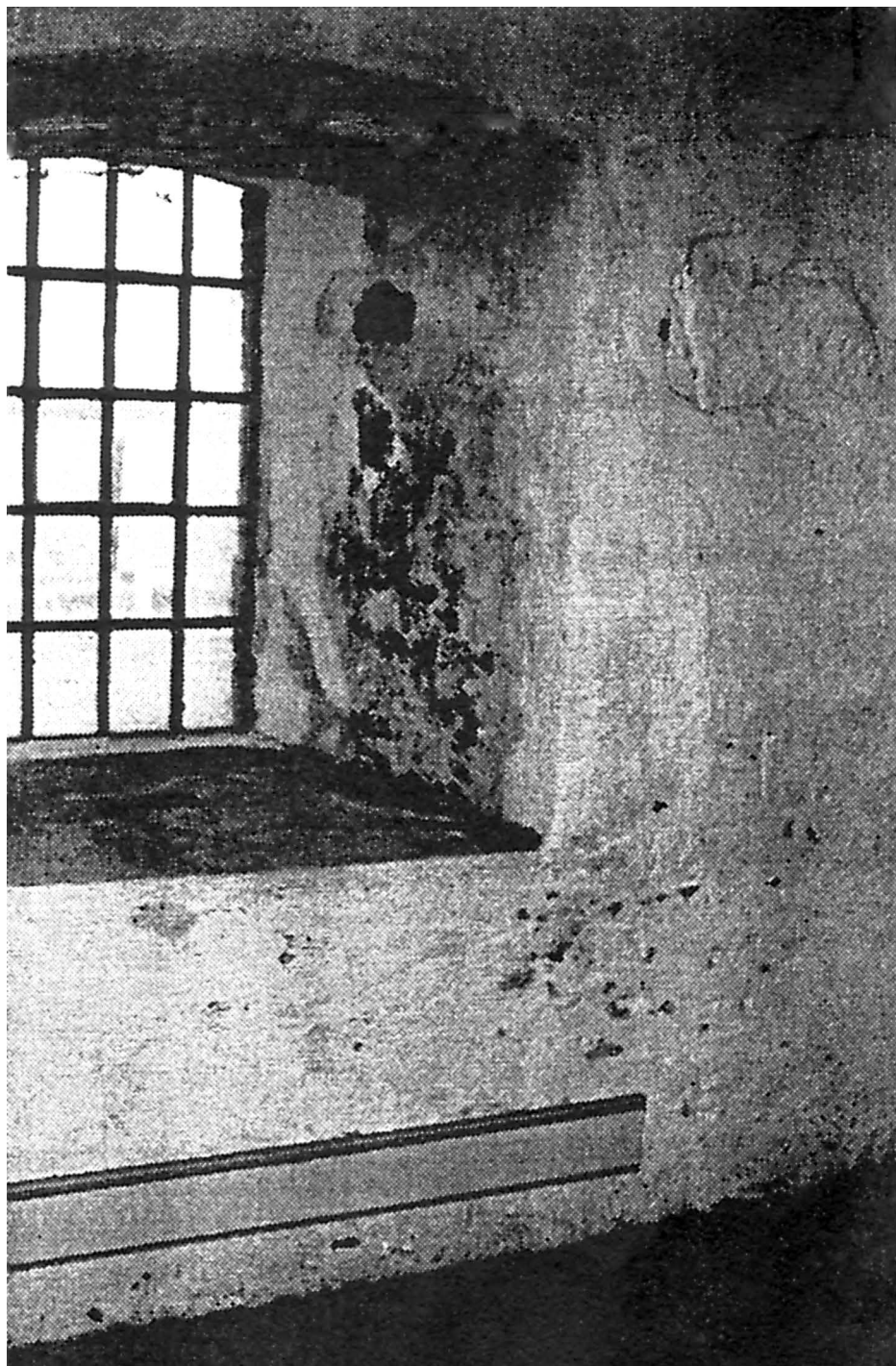
15. Ruttna bräder på väderhuset

16 Plåtklädsel på väderhusets innergavel.

17. Nefallen puts utvändigt

18. Nerfallen puts och algangrepp invändigt

19. Nytt tegelvalv över fönster.

20. Nytt stenplan utanför dörren till segelbanan.

21. Nytt däck på segelbanan.

22. Broloftet. Brohäst och tuda.

23. Kvarnloftet. Kvarn med bing.

24. Hätteloftet. Kronndrevet

25. Hättan. Pressbom och bulta.

26. Hättan. Trampsteg och rep att hålla sig i.